

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lisäysaineistovaatimukset Muistettavaa, mikä muuttuu?

Luomuinfo 15.3.2023
Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen Ely

15.3.2023

Esityksen sisältö

- Kansallinen luettelo 2023
- Yleinen lupa 2023
- Poikkeusluvut
 - Jatkolupa
- Uudet vaatimukset lisäysaineiston tuottamiseen

Kansallinen luettelo 2023

- On luettelo lisäysaineistosta, jota katsotaan olevan Suomen markkinoilla riittävästi luomuna saatavana
- Ely-Keskus ei voi myöntää poikkeuslupaa
 - Paitsi uuden lisäysaineiston tuottamista varten
 - Tutkimusta, pienimuotoisia kenttäkokeita, lajikkeiden suojelua tai tuoteinnovointia varten
- Poikkeustilanteessa Ruokavirasto voi poistaa luetteloon merkityn lajin, jos saatavilla olevan lisäysaineiston määrä tai laatu osoittautuu riittämättömäksi.

Kansallinen luettelo 2023, miten laji valitaan?

- Luomulisäysaineiston tarjontaa selvitettiin joulukuu 2022-tammikuu 2023
 - Riittävyyden arviointi
- Ruokaviraston päätös kansallisesta luettelosta 31.1.2023
- Lisäysaineistorekisteriin voi ilmoittaa erää, kun ne ovat tilattavissa
 - Sen perusteella arvioidaan yleisen luvan tarve

Kansallisen luettelon lajit v. 2023

- **Rehuherne** eli hernelajikkeet, joita joista on määrä tuottaa satoa tuleentuneena puitavaksi.
 - Ei koske ruokahernettä eli elintarvikekäyttöön tarkoitettua hernettä, eikä rehuksi tai viherlannoituskäyttöön tarkoitettuja tuleentumattomia kasvustoja (esimerkiksi ns. vihermassaherne)
- **Timotei**
- **Puna-apila**

Yleinen lupa 2023

- On voimassa 1.2.2023-31.1.2024
- Sieltä ei poisteta yhtään lajia.
- Voidaan lisätä lajeja, joita ei ole jäljellä lisäysaineistorekisterissä
- Jatkossa **vanhan tavanomaisen** siemenvaraston käyttömahdollisuus edellyttää, että **laji on yleisessä luvassa**.
- Tulee varmistaa, että laji on yleisessä luvassa 1. helmikuuta päivätyssä yleisessä luvassa

Poikkeuslupa, lisäysaineisto

- Uuden EU-asetuksen tavoitteena on, että vuonna 2037 luomutiloilla ei käytettäisi enää lainkaan tavanomaisesti tuotettua siementä.
- Ely-keskus voi myöntää poikkeuslupia tavanomaiselle siemenelle jos:
 - A. Ei saatavana luonnonmukaisena** tai siirtymävaiheen tuotteena: Viljeltävästä **lajista** ei ole rekisteröity yhtään lajiketta luomulisäysaineistorekisteriin;
 - B. Toimitusvaikeus:** Yksikään myyjä ei pysty toimittamaan lisäysaineistoa ennen kylvöä tai istutusta, vaikka viljelijä on tilannut lisäysaineiston hyvissä ajoin;
 - C. Soveltumaton lajike:** Lajiketta, jota luomuviljelijä haluaa käyttää, ei ole rekisterissä ja luomuviljelijä **perustelee**, ettei mikään saman lajin rekisteröidyistä vaihtoehtoista ole erityisesti viljely-, maaperä- ja ilmasto-olosuhteiden ja tarvittavien teknologisten ominaisuuksien kannalta sopiva kyseiseen tuotantoon ja sen vuoksi lupa on luomuviljelijän tuotannon kannalta tärkeä;
 - D. Tutkimuskäyttö tai lajikkeen suojelu:** Se on perusteltua ELY-keskuksen hyväksymää tutkimuskäyttöä, pienimuotoista kenttätutkimusta tai lajikkeiden suojelua varten;
 - E. Uuden lisäysaineiston** tuotanto omaa käyttöä varten.

Poikkeusluvan haku

- Kevätkylvöisten kasvien osalta lupaa on haettava **ELY-keskuksesta viimeistään 1. toukokuuta**.
 - ELY-keskuksen on käsiteltävä tämän jälkeenkin tullut lupahakemus, jos kyse on kokonaan uudesta viljelijästä tai jos siihen on poikkeuksellinen syy.
 - Poikkeuksellinen syy voi olla esimerkiksi luomulisäysaineiston toimitusongelma, kasvihuonetuotanto, sääolosuhteet tai syyskylvöiset lajikkeet. Jos lupahakemus saapuu määräajan jälkeen, on hakemuksessa oltava perustelu, miksi hakemus on viivästynyt.
- **Lupa on kaikissa tapauksissa haettava ja myönnettävä ennen kylvöä.**
 - Lupaa voi hakea **paperisella lomakkeella** tai sähköisestä **TOUKO**-asiointipalvelusta.
 - Tavanomaista lisäysaineiston käyttöä koskeva päätös on maksullinen riippumatta siitä, onko päätös kielteinen vai myönteinen.
 - Päätös hakemuksesta pyritään ELY-keskuksessa tekemään kahden viikon kuluessa.

Linkki Touko-asiointipalveluun: <https://touko.ruokavirasto.fi/login>

Ylivuotinen siemenseos, jatkolupa

- Lupa käyttää tavanomaista siementä koskee vain yhtä kasvukautta,
 - joten jos siementä jää käyttämättä, eli ylivuotiseksi voi erityisesti siemenseoksen osalta olla erityisen vaikeaa täyttää vaatimusta, jonka mukaan lupaehtojen tulee täytyä seoksen kaikkien tavanomaisesti tuotettujen komponenttien osalta.
- Jos **tavanomaiset komponentit eivät ole** seuraavalla kasvukaudella **yleisen luvan piirissä**, voit hakea niille ELY-keskuksesta eräkohtaista jatkolupaa. Perusteluksi riittää seoksen ylivuotisuus.
- ELY-keskus voi myöntää luvan edellyttäen, että siemenseoserä on alun perin hankittu **yhden kasvukauden tarvetta varten**.

Uudet vaatimukset luomu- ja siirtymävaiheen lisäysaineiston tuottamiseksi

- **Yksivuotisilla** kasveilla lohkon siirtymäaika on **kaksi vuotta ennen kylvöä** (esim. viljat)
 - eli vasta luomuvaiheessa olevalle lohkolle kylvetty ja siitä puitu sato on luomusiementä.
- **Monivuotisilla nurmikasveilla** siirtymäaika on **kaksi vuotta ennen sadonkorjuuta**. (nurmikasvien siementuotanto, esim. apilat, timotei)
- Muilla monivuotisilla kasveilla lohkon siirtymäaika on kolme vuotta ennen sadonkorjuuta (esim. mansikan rönsypistokkaat tai omenan versot).

Vanhaa SV1-viljansiementä varastossa?

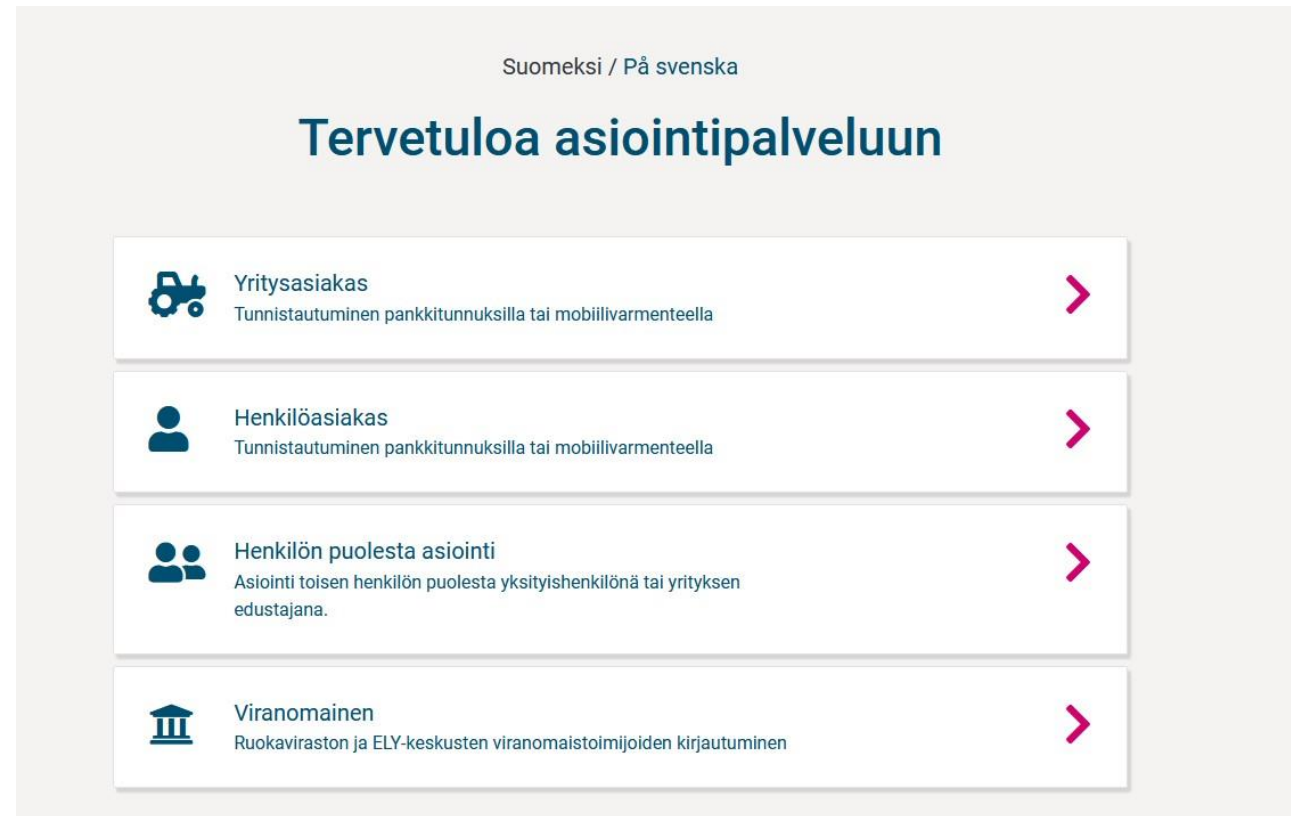
- Vuonna 2021 tai sitä aikaisemmin tuotetun, SV1-siirtymävaihelohkolta puidun voi käyttää loppuun.
 - Eli ”vanhojen ehtojen” mukaan tuotetun ja puidun luomusiemenen status ei muutu.
 - Sama koskee tietenkin myös sertifioitua että TOS-luomusiementä
- Huomioi mahdollisten vanhojen ja uusien tuote-erien erilläänpito fyysisesti ja paperilla!

Uutta huomiotavaa kun tuotetaan luomu- tai siirtymävaiheen siementä tavanomaisesta kantasiemenestä

- Tarvitaan Ruokaviraston yleinen tai ELY-keskuksen eräkohtainen lupa, kun tuotetaan
 - TOS-siementä tai sertifioitua luomu- tai siirtymävaiheen siementä.
- Kantasiemenelle on annettu yleinen lupa koskien kasvukautta 2023
 - Kantasiemenellä tarkoitetaan esiperussiementä, perussiementä sekä niitä sertifioitua siemenen sukupolvia, joista voidaan tuottaa sertifioitua siementä.

- Kevätkylvöisten kasvien osalta lupaa on haettava ELY-keskuksesta viimeistään 1. toukokuuta
- Lupa on kaikissa tapauksissa haettava ja myönnettävä ennen kylvöä. Lupaa voi hakea paperisella lomakkeella (Inro 9C) tai sähköisestä TOUKO-asiointipalvelusta

<https://www.ruokavirasto.fi/teemat/luomu/luomu-maatilat/luomukasvit/Luomun-tuotantopanokset/>

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Luomukotieläintuotanto Muutoksia ja huomioitavaa

Luomuinfo 15.3.2023
Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen Ely

15.3.2023

Esityksen sisältö

- Luvat
- Lääkintä
- Ruokinta
- Ulkoilu
- Luomueläinten käytössä olevat alat

Luvat

- Ely myöntää lupia 1-7 ja Ruokavirasto 8-15
- Luvat haetaan lomakkeella 9b, postitse tai sähköpostitse
 - Hakemus löytyy Ruokaviraston sivuilta
- Kaikkien lupien hinta on 89 € v. 2023
- Muista hakea poikkeus luvat hyvissä ajoin ennen luvan toiminnon alkua.
- Täytä hakemus huolellisesti ja toimita tarvittavat liitteet hakemuksen mukana. Näin nopeutat hakemuksen käsittelyä.

Eläinlupa 4, tavanomaisen jalostuseläimen hankinta

- Kaikkien tavanomaisten jalostuseläinten hankinta, mukaan lukien vuokraus, on luvanvaraista.
 - Hakemus Ely-Keskukseen
- Jalostustarkoitukseen hankittavan **alkuperäisrotuisen eläimen hankinta ei edellytä lupaa** ja se voi olla poikinut.
- Käytössä on Ruokaviraston ylläpitämä luomueläinrekisteri, jonne toimija voi halutessaan ja veloitusetta ilmoittaa myytävänä olevia luomujalostuseläimiä.
 - Kun haet lupaa tavanomaisen jalostuseläimen hankintaan, tarkasta luomueläinrekisterin eläintilanne ja lisää tiedot hakemuksen perusteluihin!

Eläinlupa 2 parsinavetat ja lupa 7 toimenpiteet

- Muistithan uusia 31.12.2022 mennessä poikkeuslupan, mikäli käytössäsi on parsinavetta ja/tai nupoutat eläimiä?
 - Nautojen kytkettynä pitäminen parsinavetassa, lupa 2
 - Nupoutuslupa on **7a**, voimassa **toistaiseksi**
- Jos tilalla on toimijakohtainen nupoutuslupa, edellyttää sarven katkaisu **eläinkohtaisen luvan**.
- **UUTTA!** Sarvien sahaus/katkaisu on **aina eläinkohtainen**, luvanvarainen toimenpide. **Eläinlupa 7b**
- Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun karjaan ostetaan uusi, sarvellinen jalostuseläin.

HAETTAVA LUPA, hakemus toimitetaan ELY-keskuksen kirjaamoon.	☐ 7a. Eläimille suoritettavat toimenpiteet, nupouttaminen Lupa on toimijakohtainen Eläinlaji: Perustelut: Katso Ruokaviraston tuotantoehdoista perusteet poikkeuksen myöntämiselle. EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2018/848 Liite II, II osa 1.7.8 MMM laki 1330/2021 7 §
HAETTAVA LUPA, hakemus toimitetaan ELY-keskuksen kirjaamoon.	☐ 7b. Eläimille suoritettavat toimenpiteet, sarvien poistaminen Lupa on eläinkohtainen Eläinlaji: Eläin, EU-tunnus: Perustelut: Katso Ruokaviraston tuotantoehdoista perusteet poikkeuksen myöntämiselle. EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2018/848 Liite II, II osa 1.7.8 MMM laki 1330/2021 7 §

Muita lupia

- Lupa 5. poikimattomien naaraspuolisten jalostuseläinten hankinta tavanomaisesta tuotannosta, enintään 40 %; luvan kesto, yksi vuosi
- Luvat 8 -> Ruokavirastosta
 - Poikkeusolosuhteisiin liittyviä lupia
 - Lupa 8: tavanomaisen valkuaisrehun käyttö enintään 35 kiloa painaville porsaille ja nuorelle siipikarjalle; luvan kesto, enintään yksi vuosi
 - Lupa 9: tavanomaisten eläinten hankkiminen luonnonmukaiseen tuotantoon poikkeuksellisen kuolleisuuden seurauksena; luvan kesto, enintään vuosi
 - Lupa 10: tavanomaisesti tuotetun rehun käyttö poikkeusolosuhteissa; luvan kesto, enintään vuosi
 - Lupa 11: luonnonmukaisten eläinten laiduntaminen tavanomaisilla laitumilla, poikkeaminen rakennusten eläintiheydessä sekä sisä- ja ulkotilojen vähimmäispinta-aloissa poikkeusolosuhteissa; luvan kesto, enintään vuosi
 - Lupa 12: karkearehuvaatimuksen (vähintään 60 %) pienentäminen naudoilla, lampailla, vuohilla ja hevosilla poikkeusolosuhteissa; luvan kesto, enintään vuosi

Lääkintä

- Luonnonmukaisessa tuotannossa **varoaika** kaikille eläimistä saataville elintarvikkeille on kaksinkertainen normaaliin varoaikaan verrattuna ja **vähintään 48 tuntia**.
- Mahdolliset haasteet mm.:
maidontuotanto (hedelmällisyyshäiriöiden hoito), munantuotanto (loislääkitys),
kipulääkitykset

Ruokinta

- Rehuannos voi sisältää keskimäärin enintään 25 % SV2-rehua.
- Muilta osin siirtymävaiherehujen (SV1 ja SV2) käyttöehdot säilyvät ennallaan.
- Sika- ja siipikarjatiloiilla rehuomavaraisuuden tulee olla vähintään 30 %.
- Kasvinsyöjillä (naudat, lampaat, vuohet ja hevoset) rehuomavaraisuus nousee **70 prosenttiin 1.1. 2024**

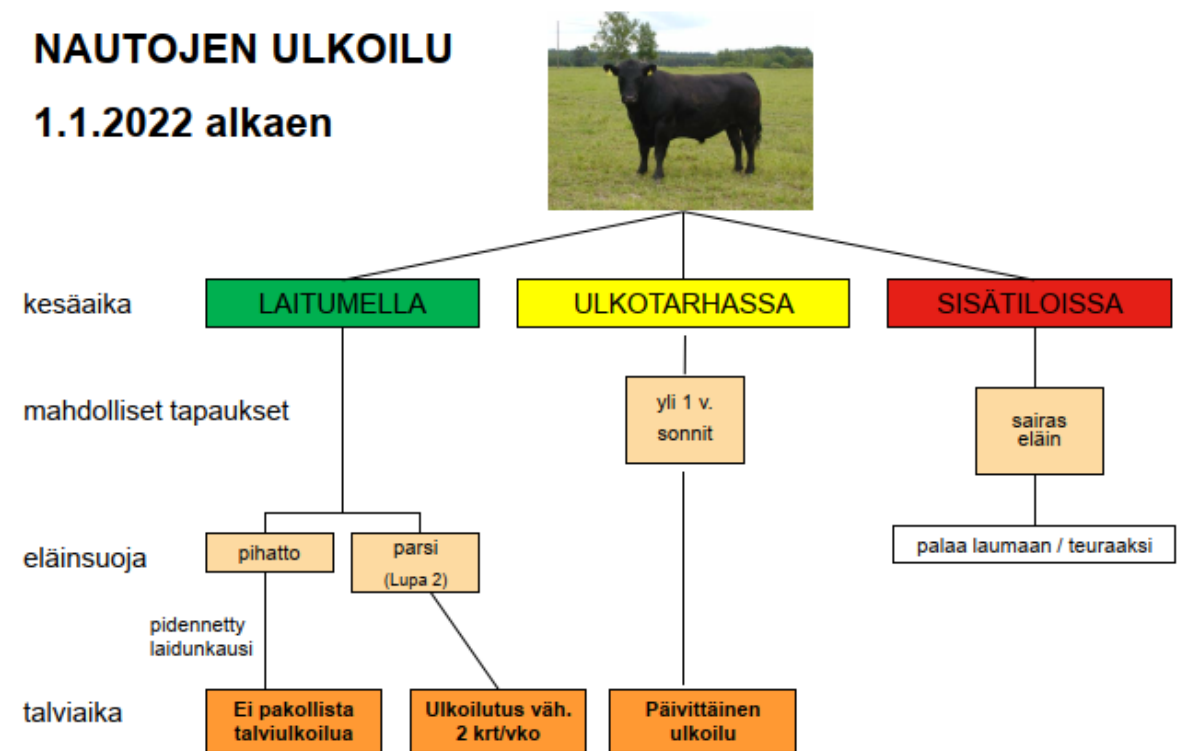
Ulkoilu, laidunnus

- Luonnonmukaisesti hoidetuilla eläimillä on oltava aina:
 - sääolosuhteiden ja vuodenaikojen ja maan kunnon salliessa jatkuva pääsy ulkojaloittelualueelle, mieluiten laitumelle.
- Ruokavirasto ohjeistaa, että mikäli eläimet ovat laidunkaudella tuotantoehtojen vastaisesti sisätiloissa tai tarhoissa /ulkojaloittelualueilla on asiasta mahdollisimman pian tehtävä ilmoitus perusteluineen ELY-keskukseen.

15.3.2023

NAUTOJEN ULKOILU

1.1.2022 alkaen

- **Ei tarvitse ilmoittaa Elyyn jos kyseessä:**
 - sairaat eläimet
 - yli yksivuotiaat sonnit
 - mahdolliset tilapäiset poikkeukset johtuen sääolosuhteista ja maaperän kunnosta

Ruokaviraston tulkinta laidunnuksesta

- eteläisessä Suomessa normaali yhtäjaksoinen laidunkausi on **vähintään neljä kuukautta**, pääsääntöisesti kesäkuun alusta syyskuun loppuun.
- Pohjoisessa Suomessa normaali yhtäjaksoinen laidunkausi on **noin kuukauden lyhyempi**.
- Keskisessä Suomessa normaali yhtäjaksoinen laidunkausi on **noin kaksi viikkoa lyhyempi** kuin eteläisessä Suomessa.
- ELY-keskukset sijoittuvat edellä mainituille alueille seuraavasti:
 - Eteläinen Suomi: Varsinais-Suomi, Uusimaa, Satakunta, Häme, **Kaakkois-Suomi**, Pirkanmaa, **Etelä-Savo**
 - Keskinen Suomi: Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Suomi
 - Pohjoinen Suomi: Lappi, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa

Luomueläinten käytössä olevat alat, joilta eläin saa rehua

- Siirtymävaihe- ja viljelytapavaatimus koskee myös sellaisia alueita, jotka eivät ole osana viljelykiertosuunnitelmaa, mutta joilta eläimet saavat rehua, esimerkkinä **luonnon- ja metsälaitumet**.
- Näiden alojen **tulee olla valvonnassa, alat tulee ilmoittaa ELY-keskukseen ja hakea peruslohkotunnus, joka ei kerrytä tukea.**
- Edellä mainittu koskee **toimijan hallinnassa olevia alueita** (oma, vuokrattu), jotka näin ollen **kuuluvat luonnonmukaisen tuotannon valvontaan**.
- Alueet, jotka eivät ole toimijan tai jonkun muun luonnonmukaiseen tuotantoon kuuluvan toimijan hallinnassa, katsotaan **aina tavanomaisessa tuotannossa oleviksi alueiksi**. Tähän eivät vaikuta alueen mahdolliset ympäristösopimukset tai aikaisempi käyttöhistoria.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Muuta ajankohtaista

Luominfo 15.3.2023 15.3.2023
Etelä-Savon ja Kaakkois-Suomen Ely

Esityksen sisältö

- Ilmoitettavia asioita valvontaviranomaisille
- Ajankohtaista / yleistä tarkastuksista
- Luomusertifikaatti
- Valvonnan maksut

Ilmoitettavat asiat

- Valvontaan liittyneen toimijan tulee ilmoittaa myös toiminnan muutoksista.
 - Ilmoitus aina ennen uuden toiminnan aloittamista.
- Ilmoituksen perusteella viranomaisen arvioi tehdäänkö uusi tarkastus ja onko toimijan sertifikaatin laajuutta muutettava, esim:
 - Lisätään eläin -tai mehiläistuotanto
 - Aloitetaan rehun tai elintarvikkeiden valmistus

Muita pakollisia muutosilmoituksia ovat:

- Tehdään **Muutoslomakkeella 10**
- Toimintojen osittainen tai **koko toiminnan lopetus**
 - Esim. poistutaan eläinvalvonnasta
- Omistajavaihdos, sukupolvenvaihdos, yhtiömuodon muutos
- **Osoitteen muutos**
- Uusi toimintapaikka, uusi tuotantopaikka,
- Uusia lohkoja (muutosilmoituslomake **tai** tuki-ilmoitus **tai** liite 1 a)
- Uusi eläinlaji (muutosilmoitus ja liite 1 d)

15.3.2023

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

MUUTOSILMOITUS
Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään kuuluvan toimijan tiedoissa

Lomuvälvontalomake 10

Päivämäärä	Dnr
------------	-----

Toimita ilmoitus liitteineen yritystäsi valvovalle valvontaviranomaiselle, joko paikalliseen ELY-keskukseen tai Ruokavirastoon.

YRITYKSEN TIEDOT

1. Toimijan tai yrityksen nimi	2. Maatilatunnus ja/tai yrityksen Y-tunnus
3. Jakeluosoite	4. Postinumero ja -toimipaikka
5. Kunta	6. Valvontaviranomainen (Ruokavirasto / ELY-keskuksen nimi)
7. Laskutusosoite tai verkkolaskuosoite	
8. Luomuasioita hoitava yhteyshenkilö	9. Yhteyshenkilön puhelinnumero ja sähköpostiosoite
10. Yrityksen nettisivut	11. Valmistustoiminta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa

AINOASTAAN YHTEISTIEDOT OVAT MUUTTUNEET ☐

EROAMINEN LUONNONMUKAISEN TUOTANNON VALVONNASTA:
☐ Tuotantosuunnan poistaminen, poistettava tuotantosunta:
☐ Lopetamme luomutoimintamme kokonaan
☐ Jatkamme luomutoimintaamme pelkkänä alihankkijana seuraaville toimijoille:
☐ Jatkamme luomutuotannossa vain varastojen osalta

Oikeus käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan jatkuu, kunnes valvontaviranomainen (ELY-keskus tai Ruokavirasto) on tehnyt päätöksen toimijan poistamisesta valvontajärjestelmästä

OMISTAJAMUUTOS (kohdat 1. – 2.)
☐ Kaupparekisteritiedot ovat muuttuneet; esim. uusi toiminimi, yritysmuoto
☐ Muu omistajamuutos (yritysosto)
Muutosilmoituksen liitteeksi on lisäksi toimitettava voimassa oleva, alkuperäinen kaupparekisteriote tai sen oikeaksi todistettu kopio. Kaupparekisteriote saa olla enintään 3 kk vanha.

☐ Sukupolvenvaihdos (edellisen toimijan tiedot/nimi)
Selvitys muutoksista: (liitteenä kauppa- tai muu vastaava dokumentti)

Tarkastukset

- Vuosittaiset tarkastukset
 - Luomutarkastuksia tehdään koko kalenterivuoden ajan.
 - Mikäli kuulut useamman luomusektorin valvontaan (esim. rehu ja alkutuotanto), samalla tarkastuskäynnillä voidaan suorittaa kaikkien sektoreiden luomutarkastukset.
 - Tarkastaja voi ottaa tarkastuksilla myös valvontanäytteitä.
- **Tarkastuksen kulku ja sisältö riippuu toiminnastasi.** Tarkastuskäynnillä varmistetaan, että noudatat luomuasetuksen vähimmäisvaatimuksia ja tutkitaan luomusuunnitelmasi kattavuutta ja sen noudattamista.
- Käynnillä käydään läpi kirjanpitoa, tuotevirtoja ja tuotteiden jäljitettävyyttä sekä taseita. Todentamisessa käytetään asiakirjoja, muistiinpanoja ja kirjanpitoa.
- **Sinun tulee huolehtia siitä, että kaikki asiakirjat löytyvät, ja ovat tarkastuskäynnillä tarkastettavissa**

Tarkastukset

- Osa tarkastuksista tehdään ilman etukäteistä ilmoitusta (10%)
- Uusintatarkastukset ja virastolla jatkettut tarkastukset
- Ylimääräiset tarkastukset 10 % (maksuttomia toimijoille)
- Näytteet
 - valtakunnallinen suunnitelma näytteenottoa varten luomutuotannossa kiellettyjen aineiden ja tuotantomennettelyjen, kuten torjunta-aineiden, muuntogeenisten organismien ja lisäaineiden käytön valvomiseksi

Harvennetut / vuosivarmennetut luomutarkastukset

- Pilotointi aloitettu v. 2023 muutamien Elyjen alueella
- Tarkastukset voidaan harventaa jos
 - toimija ja toiminta on ollut luomuvalvonnassa **vähintään 3 vuotta**
 - toimijan toiminnassa **ei ole todettu merkittäviä tai kriittisiä poikkeamia 3 edellisen vuoden aikana**
 - toimijan **toiminta on vähäriskistä (pelto tai keruu, alle 120 ha)**
 - toimijan toiminnassa ei ole tapahtunut vähäriskisyyden arviointiin liittyviä muutoksia.

Harvennetut / vuosivarmennetut luomutarkastukset

- Kun edellä mainitut edellytykset täyttyvät **voidaan fyysisen tarkastusten** väliä pidentää 24 kuukauteen.
- Vuosina, jolloin ei fyysisesti käydä tilalla
 - Toimijalle lähetetään vuosivarmennuskysely
 - Jos toimija ei vastaa, tehdään fyysinen tarkastus normaalisti
- Vastausten perusteella viranomainen joko myöntää luomusertifikaatin tai vaihtoehtoisesti päättää fyysisen tarkastuksen tekemisestä kuluvan vuoden aikana.

Luomusertifikaatti

- Luomusertifikaatti oli aiemmalta nimeltään asiakirjaselvitys tai luomutodistus.
- Luomusertifikaatti on valvontaviranomaisen antama **todistus luomuvalvontaan kuulumisesta**, joka annetaan hyväksytyn tuotantotarkastuksen perusteella.
- Sertifikaatista käy ilmi toimijan yhteystiedot, tuoteryhmät, voimassaoloaika (yleensä seuraavan vuoden kalenterivuoden loppuun) ja toimijaa valvovan viranomaisen tiedot.
- Luomusertifikaatilla toimija voi osoittaa kuuluvansa valvontaan, mutta se ei kuitenkaan takaa yksittäistä tuote-erää luonnonmukaisesti tuotetuksi.
 - Saateasiakirja voi olla esimerkiksi **viljapassi, vaatimuksenmukaisuusvakuutus tai lähetyslista**.
- Luomusertifikaatti annetaan komission **TRACES-järjestelmässä**, josta sertifikaatin voi tulostaa millä tahansa EU:n virallisilla kielillä.

Maksut

- Valvonnan perusmaksu 300€
- Vähäriskisen toimijan valvonnan perusmaksu 160€
 - Pelkkä peltokasvintuotanto alle 120 ha, perusmallin keruu
- Luomutarkastuksen tuntihinta 144 €
 - **Huom! Maksu peritään alkavalta puolelta tunnilta!**
- Poikkeusluvut, lisäysaineisto
 - Postitse 1-5 erää 44 €, yli 5 erää 88 €
 - Sähköinen Touko-palvelu 1-5 erää 22 €, yli 5 erää 44 €
- SV-lyhennykset 89 €/tunti
- Eläintuotannon luvat 89 €